

DE FINIBVS

HVMANORVM

ACTVVM COM:

MENTARIVS,

In c. Cum minister. 23. q. 5.

*Authore Martino ab Azpilcueta
doctore Nauarro.*

IN VIRTUTE.

ET FORTVNA.

L V G D V N I,

APVD GVLIEL. ROVILLIVM,

SVB SCVTO VENETO.

M. D. LXXII. *Super*

Cum priuilegio summi Pontificis.

DILECTO FILIO

MARTINO AB AZ-

pilcueta, Nauarro Decre-
torum doctori

PIVS P P. V.

DILECTE Fili, Salutem & Apo-
stolicam benedictionē. Dudum
à fr. recor. Paulo Papa III. præ-
decessore nostro emanarunt lite-
ræ tenoris subsequēntis: Dilecto
filio Martino de Azpilcueta, decretorum Do-
ctori, primariam cathedram iuris Canonici, in
vniuersitate studij Colimbriensis actu regenti.
Paulus Papa III. Dilectē fili, Salutem & apo-
stolicam benedictionem. Cūm sicut nobis ex-
poni fecisti, tu vt aliis iuxta traditum tibi à Deo
talentum prodesse posses, nonnullas lecturas su-
per voluminibus Decreti & Decretalium, non
sine maximis laboribus, & vigiliis, ad laudem
Diuini nominis, cuius ope literariæ rei, & Chri-
stianæ reipub. consuluisse & profecisse credis,
scribendo, composueris & compilaueris, eâsque
de proximo tuis propriis expēsis in lucem ede-
re, & imprimi facere intendas, pro parte tua no-
bis fuit humiliter supplicatum, vt tibi, quòd le-

DE FINIBVS HV-
MANORVM ACTVVM
COMMENTARIVS,

In c. Cum minister. 23. q. 5.

August. in Quæstionibus Exodi.

Cum minister iudicis occidit eum, quem iudex iussit occidi : profectò si id sponte facit, homicida est: etiam si eum occidat, quem scit à iudice debuisse occidi.

S V M M A R I V M.

Finium humanorum actuum cognitio, ad rectè uiuendum, & examinandam conscientiam necessaria. nu. 1.

Finis cuius malus, ipsum quoque malum. Et finis cuius bonus, ipsam quoque bonum. num. 1.

Gratianus aliqua tribuit utiliter Augustino contrarius Erasmo, qui multa ei damnosè adimit. nu. 2.

Finis uerbum masculino & foeminino genere profertur. num. 2.

Intentio est actus uoluntatis, & qualis. nu. 2.

Finis exactè diffinitur, & declaratur. num. 3.

Bonum duplex, uerum, & apparens. Idque triplex, honestum, delectabile, & utile. num. 3.

Verbum propter quatuor causas significat, efficientem, finalem &c. num. 3.

Finis,